

SAK:n hallituksen varapuheenjohtaja Katja Syvärinen
Puhe SAK:n edustajiston kokouksessa 21.11.2024

Katja Syvärisen puhe edustajistolle

Arvoisa puheenjohtajisto, hyvät kuulijat, ystävät, ay-toverit

Eilen julkistettiin nuorten työelämäasenteita kartoittaneen kuulemisen tuloksia Työelämäfoorumi 2024 -tilaisuudessa. Raportin mukaan (sitaatti) ”Nuorten matka kohti työelämää tulee nähdä polkuna, jossa kodin tuella ja siellä vallitsevilla työelämäasenteilla evästetään nuori kohti työelämää, koulussa ja opinnoissa luodaan parhaassa tapauksessa luottavainen ja tiedostava pohja työelämälle, ja erilaisissa harjoitteluissa sekä lyhyissä työsuhteissa vahvistetaan näkemys omista toiveista, vahvuuksista ja realiteeteista. Nuoren kannalta koko jatkumon on oltava riittävän eheä, jotta työelämään pääsee ilman suuria kipuja ja siellä voi viihtyä sekä kehittyä.” (sitaatti päättyy)

Laajoissa työpajoissa kerätyistä nuorten vastauksista nousi esiin viisi teemaa: 1) Työn saavutettavuus monenlaisille nuorille – Miten pääsen alkuun? 2) Toimeentulon rakentuminen – Miten tulen taloudellisesti toimeen? 3) Arvojen ja vahvuuksien mukainen työ – Kuinka motivoidun työstä? 4) Hyvä työpaikka - Millainen on unelmien työpaikka? ja 5) Arjen tasapaino – Miten elän hyvää elämää?

Työelämäodotukset jakavat nuoret samoin kuin muissa vastaavissa tutkimuksissa. Noin puolet nuorista odottaa työelämää innolla ja toiveikkaana. Vastaava luku vuonna 2018 oli 80 %. Tämä on huima pudotus. Se tarkoittaa, että toinen puoli nuorista epäilee tulevaisuuttaan ja mahdollisuuksiaan pärjätä työelämässä.

Menemättä teemoihin yksityiskohtaisemmin, mieleen nousi väkisinkin kysymys, jonka haluan jakaa kanssanne: Miten me ammattiyhdistysliikkeenä voisimme vielä nykyistä vahvemmin ja näkyvämmiin olla tukemassa nuoria työelämän kysymysten äärellä? Miten pääsen alkuun, miten pärjään taloudellisesti, missä työn merkityksellisyys, ilo ja työn ja arjen tasapaino? Nämä ovat ydinkysymyksiä myös meille.

Ammattiyhdistysliike kyllä tunnetaan ja tunnistetaan, mutta ennen kaikkea meidät tunnetaan konfliktien ratkaisun ja työttömyysturvan kautta. SAK:n ja liittojen tärkeä rooli työelämän laadun kehittäjänä sen sijaan valitettavasti jää usein liian vähälle huomiolle julkisuudessa ja ehkä työpaikoillakin. SAK:n Hyvän Työn kiertueella kerroimme näistä asioista ammattilaisille ja aktiiveille. Tulevaisuusmissionamme koko liikkeenä tulee olla kertoa näistä asioista aivan kaikille, mutta ennen kaikkea nuorille, jotka ovat tulossa työelämään.

Hyvät ay-toverit,

Työelämään toki kuuluu myös konflikteja. Niitä sekä työnantajapuoli että Orpon-Purran hallitus on aktiivisesti hakenut ja saanut mitä tilaa niin työehtosopimusten syntymistä vauhdittavien lakkojen kuin mielenosoitusten ja poliittisten lakkojen muodossa. Mutta sopimuksia myös syntyy, myös hyvässä yhteisymmärryksessä ilman sen kummempaa meteliä. Riippumatta siitä, miten sopimukset syntyvät, meidän mallissamme niistä ovat päässeet nauttimaan myös ammattiliittojen olemassaolon oikeutusta kyseenalaistavat, liittoon kuulumattomat vapaamatkustajat.

Kun paikallinen sopiminen valitettavasti uuden lainsäädännön myötä kohta holtittomasti laajenee yrityksissä, koko järjestelmä joutuu stressitestiin, jonka vertailutuloksia ei ole saatavissa, mutta ennusteet herättävät enemmän huolta kuin toiveita, myös monissa työnantajissa. Tässä asiassa voidaan toki ajatella, että minkä lainsäätäjällä rikkoo, sen voi lainsäätäjällä korjata. Valitettavasti se voi kuitenkin edellyttää lainsäätäjän vaihtoa, eikä pullon henkeä ole helppo tunkea takaisin pulloon, vaikka se osoittautuisikin ilkeäksi ja täyttäisi aivan väriä toiveita väärillä tavoilla. Edessä voi olla vuosituhannen kaaos, samaan aikaan kun Suomen talous sakkaa ja työttömyys on rajussa kasvussa.

Tämän vuoksi meidän on nyt yhdessä huolehdittava siitä, että tällä kierroksella turvaamme ja parannamme työntekijöiden ostovoimaa yhteisen tavoittemme mukaisesti ja parannamme myös muutosturvaa.

Hyvät kuulijat,

Meitä on jo ehditty syyttämään siitä, että romutamme vaatimuksillamme Suomen kilpailukykyä ja viemme koko maan turmioon. Näin ei tietenkään ole, vaatimuksemme ovat kohtuullisia ja oikeasuhtaisia.

Kilpailukyvyyn näkökulmasta tulisi olla eniten huolissaan suomalaisten yritysten innovaatiokyvykkyydestä, markkinoinnista ja osaavan, koulutetun työvoiman saatavuudesta. Eikä kyse ole vain korkea-asteen koulutetuista, vaan myös ammatillisen koulutuksen tulevaisuudesta. On jo ihan meemitason vitsi, että kun oikeistopoliitikko ennen vaaleja sanoo, ettei koulutuksesta leikata, se tarkoittaa juuri päinvastaista. Paitsi, että asiassa ei ole mitään vitsikästä.

Viime hallituskaudella myönnetty määräaikainen lisärahoitus ammatilliseen koulutukseen on päättymässä ja sen lisäksi hallitus on ensi vuoden aikana leikkaamassa yhteensä 120 miljoonaa euroa lisää ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. Leikkaus ei koske perusopetuksen päättäviä nuoria, eikä heitä, joilla ei ole ollenkaan ammatillista perustutkintoa. Mutta tilanteessa, jossa osaamisen vaatimukset muuttuvat ja olisi valtava tarve sekä täydennys- ja muuntokoulutukseen että alan ja ammatin vaihtamiseen, hallitus ottaa mahdollisuuksia pois. Juuri, kun olemme alkaneet sisäistää, että ei ole koulutuksellisia umpiperiä, että aina voi opiskella lisää, luodaankin ammatillinen umpiperä, mitä vielä entisestään muuraa umpeen aikuiskoulutustuen poistaminen. Ai niin, sanoihan valtiovarainministeri, että omalla rahalla saa opiskella niin monta tutkintoa kuin haluaa! Tosiaan. Realismia rikkaille.

SAK on esittänyt, että Suomeen tulisi viipymättä alkaa valmistella aikuiskoulutuspolitiikan visiota yli sektoreiden ammatillisen koulutuksen, korkeakoulutuksen ja vapaan sivistystyön kokonaisuutena. Edellisillä hallituskausilla on parlamentaarisessa työryhmässä voitu rakentaa kestäviä ratkaisuja yhteisen tilannekuvan avulla. Tarve on entisestään vain kasvanut. Pienen kansakunnan voima on osaamisessa, sivistyksessä ja kulttuurissa. Niistä leikkaaminen on kuin leikkaisi irti kantapäänsä. Sen jälkeen Suomi-neito ontuu ja on varpaillaan. Sitäkö tässä haetaan? Ei kiitos!

Hyvät toverit,

Ammattiliittojen tehtävä on puolustaa työntekijöiden oikeuksia. Meillä on vahva yhteinen tahtotila taata, että työpaikoilla jokaisella on oikeus olla turvassa, ei vain epäoikeudenmukaisilta työehdoilta ja huonoilta palkoilta, vaan myös väkivallalta ja häirinnältä.

Suomi ratifioi taannoin kansainvälisen työjärjestö ILO:n C190 -sopimuksen ja siihen liittyvän erillisen työelämää koskevan päätöslauselman, joka tulee voimaan Suomessa ensi kesänä. Tämä sopimus muistuttaa meitä siitä, että työpaikoilla ei ole tilaa väkivallalle, ei fyysiselle, ei henkiselle. Tämän tulee olla työsuojelun yksi peruseriaate, mutta se on sitä myös jokaisen työntekijän ja työnantajan toimintaohje. Työpaikalla ja työajalla tapahtuvalta väkivallalta suojautuminen ei ole vain yksittäisen työntekijän asia. Meidän on yhdessä luotava sellaisia työpaikkoja, joissa ihmiset voivat olla turvassa.

Vaikka me puhumme työelämästä, jokaisella ihmisellä on yksi kokonainen elämä. Se, mitä tapahtuu kodeissa ja lähisuhteissa, vaikuttaa myös työpaikalla. Lähisuhdeväkivallan kaltaiset asiat eivät saa jäädä työpaikoilla huomiotta, sillä se vaikuttaa suoraan työntekijöiden hyvinvointiin ja työkykyyn. Se vaikuttaa työkaveriin. Se vaikuttaa sinuun ja minuun. Siksi se on myös ammattiyhdistysliikkeen, ei vain esimerkiksi naisliikkeen asia. Lähisuhdeväkivalta ei poistu sillä, että jopa hallituspuolueiden riveistä asiaa vähätellään ja marginalisoidaan. Ja, mikä ei ehkä ole yllättävää, vähättely tulee samoilta tahoilta, jotka äänekkäästi kyseenalaistavat myös ammattiyhdistysliikkeen toimintaoikeuksia.

Häirinnän ja väkivallan vastainen sopimus on taas yksi muistutus siitä, että kansainväliset säädökset ovat edelleen ja jopa kasvavassa määrin työntekijän turvana. Nojataan niihin, kun Koti-Suomessa selkänokat natisevat.

Toverit,

Viime ajat ovat olleet meille monin tavoin tuulisia. Olemme kuitenkin neuvokkaasti luovineet läpi työmarkkinakentän mullistuksien, koronapandemian poikkeusaikojen ja Venäjän hyökkäyssodasta johtuvien talousshokkien. Parhaillaan painimme Orpo-Purran-Häkämiehen-Pentikäisen hallitusohjelman sosiaaliturvaleikkauksien ja työelämäheikennyksien kanssa ja käymme TES-kierrokseen yhdessä.

Viime viikonloppuna Joensuussa tapasin ison joukon Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon liittoaktiiveja. Tunnelma ja viesti, joka heillä oli pinnalla, oli sama, jota kuuluu ympäri maata: olemme yhtenäisiä ja meissä on voimaa. Paluumatkalla savolaisen huoltoaseman naistenhuoneen peilissä luki teksti: ”Joka ihteessä luottaa, se kykysä tuploo”. Ajattelin, että olipa se aivan kuin tarkoitettu meille. Mennään luottavaisina kohti tulevaa, tuplataan siinä samalla voimamme ja toivottavasti samalla myös saavutuksemme. Toverit, Voitolla Työhön!